

Ministerie van Onderwijs, Cultuur
en Wetenschap

Programma Implementatie Archiefwet

Kennissessie Archiefwet 2026

Spreker: Jos Elferink en Arjan Blom

28-09-2026

In deze presentatie

- 1 Modernisering Archiefwet
- 2 Proces vaststelling
- 3 Belangrijkste wijzigingen
- 4 Implementatieprogramma

1

Modernisering Archiefwet

Waarom modernisering AW?

- Goed beheer overheidsinformatie = fundament democratische verantwoording
- Achterstanden informatiehuishouding overheid
- Invoering AVG en WOO
- Digitalisering als achterliggende driver: hoog volume, netwerk, kwetsbaar
- Motie Segers: verkorting overbrengingstermijn naar 10 jaar
- Wenslijstjes

Doelen modernisering

1. Aanpassing aan digitale tijd, waardoor wet beter uitvoerbaar wordt *
2. Bevorderen beheer (digitale) informatie vanaf creatie, via kennis en toezicht *
3. Versterken scholings- en onderwijsaanbod voor archief- en informatieprofessionals

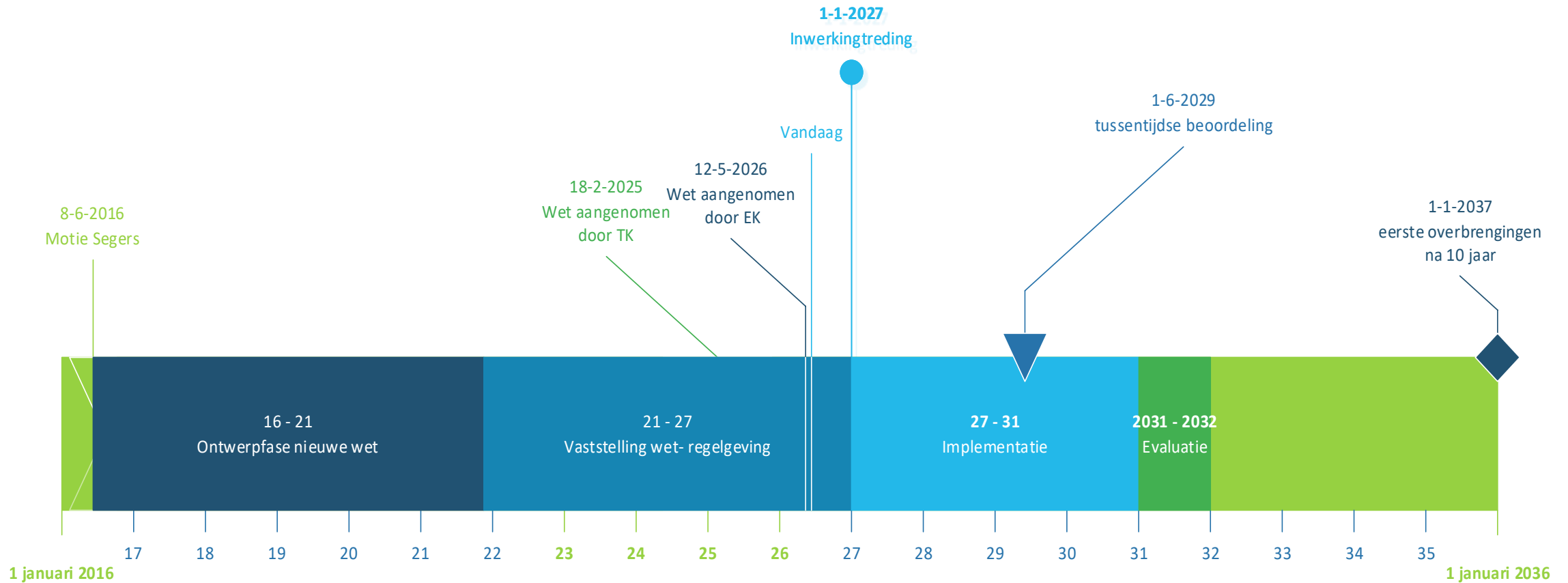
* o.a. via verkorting overbrengingstermijn naar 10 jaar als hefboom informatiebeheer, en aanpassen openbaarheid voor archiefdiensten

* Selectie centraal, digitale aanpak en overzicht, selectieregister (vanwege BZK medeondertekening)

2

Proces vaststelling

Tijdlijn wetstraject en implementatie

Overzicht lopende parlementaire trajecten

- ✓ Archiefwet door TK en EK
 - ✓ 19 juni gepubliceerd [Staatsblad 2026, 149 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen](#)
 - Archiefbesluit: verwerking advies RvS
 - Archiefregeling: notificatie bij Europese Commissie afgerond
 - Besluit diploma-eis archivariissen: dictum A van RvS
- > In oktober 2026 publicatie in Staatsblad

3

Belangrijkste wijzigingen

Belangrijkste wijzigingen

- Andere opbouw van de wet
- Gemoderniseerde begrippen
- Duidelijker belegde verantwoordelijkheden
- Duurzame toegankelijkheid
- Aanpassing selectieprocessen
- Aanpassing regels overbrenging
- Aanpassing regels openbaarheid bij archiefdiensten
- Aanscherping bevoegdheid Inspectie

Opbouw wet volgt informatieproces

Maken en
ontvangen

Beheren

Selectiebesluit
bewaren of
vernietigen

Overbrengen
naar
archiefdienst

Toegang &
openbaarheid

H1 Toepassingsbereik en
belangen

H2

H3 Samenwerkingsvormen
en financiering RHC's

H4 Duurzame
toegankelijkheid
documenten

H5 Waardering &
selectie,
vernietiging

H5 Overbrenging &
uitzonderingen

H6 Archiefdiensten

H7 Openbaarheid
overgebracht archief

H8 Toegang tot
overgebracht archief

H9 Particulier archief

H10 Toezicht en
handhaving

1 Toepassingsbereik en belangen

Moderne begripsbepalingen:

- archiefbescheiden = document
- archiefbewaarplaats = archiefdienst
- zorgdrager = verantwoordelijk overheidsorgaan

Nieuwe documentdefinitie: Schriftelijk stuk of ander geheel van vastgelegde gegevens dat door een overheidsorgaan is opgemaakt of ontvangen en dat naar zijn aard verband houdt met de publieke taak van dat overheidsorgaan.

Deze definitie is: Toekomstbestendig (techniekneutraal), duidelijker en afgestemd op Woo

Belang van documenten: Een overheidsorgaan houdt bij de uitoefening van zijn taken en bevoegdheden die voortvloeien uit het bepaalde bij of krachtens deze wet rekening met het belang van documenten:

- voor de **uitvoering van de publieke taken** van het betreffende overheidsorgaan of de publieke taken van andere overheidsorganen, alsook voor het **afleggen van verantwoording** daarover;
- voor eenieder bij het kennisnemen van en het **uitoefenen van rechten en plichten**;
- voor **onderzoek**;
- als onderdeel van het **cultureel erfgoed**.

2-3 Voor welke organisaties?

Opsomming van verantwoordelijke overheidsorganen:

Alle organen van **publiekrechtelijke** rechtspersonen: Staat, provincies, gemeenten, waterschappen of Koninklijke Bibliotheek of openbare universiteiten

Privaatrechtelijke organen, voor zover zij openbaar gezag uitoefenen; bijv. notarissen, gerechtsdeurwaarders, de cultuurfondsen

Regels informatiebeheer door **samenwerkingsverbanden** van verschillende overheidsorganisaties en evt. private partijen

Bijzondere bepalingen verantwoordelijkheid gaat over Regionaal Historische Centra

Minister kan beheerstaak voor delen van het rijksarchief overdragen aan een **regionaal historisch centrum** met financiering via een specifieke uitkering.

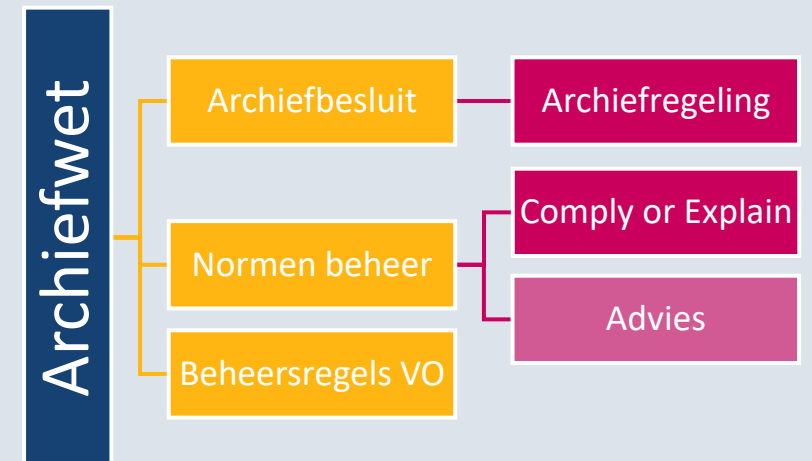
4 Duurzame toegankelijkheid documenten

Nieuwe definitie beheer:

Informatie vanaf creatie, gedurende bewaartermijn vindbaar, beschikbaar, leesbaar, interpreteerbaar, en tegen veranderingen beschermd.

Nadere regels in Archiefbesluit & Archiefregeling

- Digitaal informatiebeheer
- Ook voor te vernietigen documenten
- Openbare beheerregels per overheidsorgaan

5 Waardering, selectie en vernietiging

- Selectielijst -> selectiebesluit (Awb-besluit)
- Toepasbaarheid in digitale context verbeterd
 - *Modulaire opbouw mogelijk*
 - *Ruimte voor afwijkingen in toepassing*
 - *Vrije categorisering: niet alleen processen, maar ook systemen*
- Niet alleen vernietigingstermijnen maar ook opsommen welke categorieën blijvend worden bewaard => meer nadruk op erfgoed
- Bewaarcriteria in Ab

5 Overbrenging na 10 jaar... en opschorting

- Blijvend te bewaren documenten na 10 ipv 20 jaar overbrengen naar een archiefdienst
 - *Stimuleert tijdig informatiebeheer*
 - *Eerder in openbare archieven*
 - Geldt voor documenten gecreëerd ná inwerkingtreding Archiefwet 2026
 - Aanknopingspunt is creatie
- Indien documenten nog veelvuldig door het overheidsorgaan worden gebruikt of geraadpleegd en dit knelt met overbrenging
 - Nadere regels proces in Archiefbesluit
 - Uitvoering primaire taken van grootste belang

5 Ontheffing van overbrenging

- Ontheffing van overbrenging = nieuw instrument
 - *met langdurig beheer / grootschalig gebruik van digitale databestanden en*
 - *de integriteit van de verzameling of de uitvoering van de wettelijke taak van het overheidsorgaan*
- Ontheffing door Rijksarchivaris (amendement)
- Nadere regels en proces in Archiefbesluit

6 Archiefdiensten

- Nationaal Archief is belast met bewaring en beschikbaarstelling van documenten van overheidsorganen Rijk, publiek- en privaatrechtelijke rechtspersonen, en verworven particuliere archieven
- Decentrale archiefdienst (provincie, gemeente of waterschap) is belast met de bewaring en beschikbaarstelling van de blijvend te bewaren documenten van de overheidsorganen van de provincie, de gemeente, of het waterschap, publiek- en privaatrechtelijke rechtspersonen, en verworven particuliere archieven
- De (rijks)archivaris beschikt over een diploma en deskundigheid op gebied van de wet en praktijk

7-8

Openbaarheidsbeperking bij archiefdiensten

13 Beperkingsgronden afgestemd op de Wet open overheid

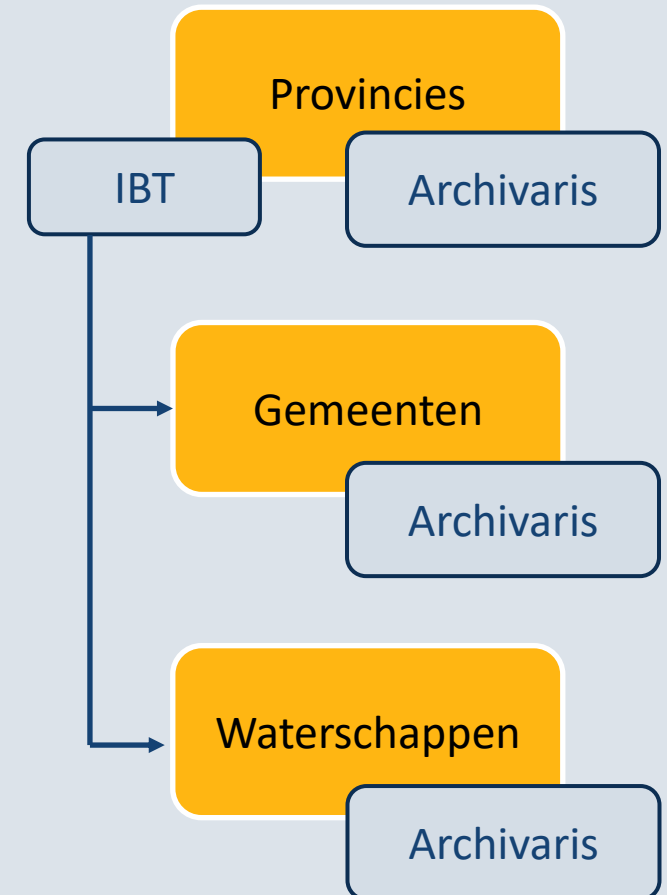
- Maximumtermijnen veelal korter dan op basis van de Archiefwet 1995
- Specificatie van 3 abstracte beperkingsgronden naar 13 gespecificeerde beperkingsgronden
- Advisering door (rijks)archivaris
- Verantwoordelijk overheidsorgaan moet het stellen van een beperking motiveren
- Mogelijkheid tot voortijdige opheffing beperking én alsnog stellen of verlengen beperking
- Verstrekking informatie in andere vorm
 - Bijv. door verstrekken van gedeelte inventarisnummer
 - Voorkomen achteruitgang in openbaarheid na overbrenging
- Bijzondere positie opvolgers beperkingsgrond ‘Staat en bondgenoten’ blijft

10 Toezicht en handhaving

- Toezicht decentrale overheden
 - *Interbestuurlijk toezicht: inregeling voor provincies en GR met provincies (IOE)*
 - *Versterking horizontaal toezicht: aanstelling archivaris verplicht, rapportages naar gemeenteraad, provinciale staten en waterschapsbestuur*

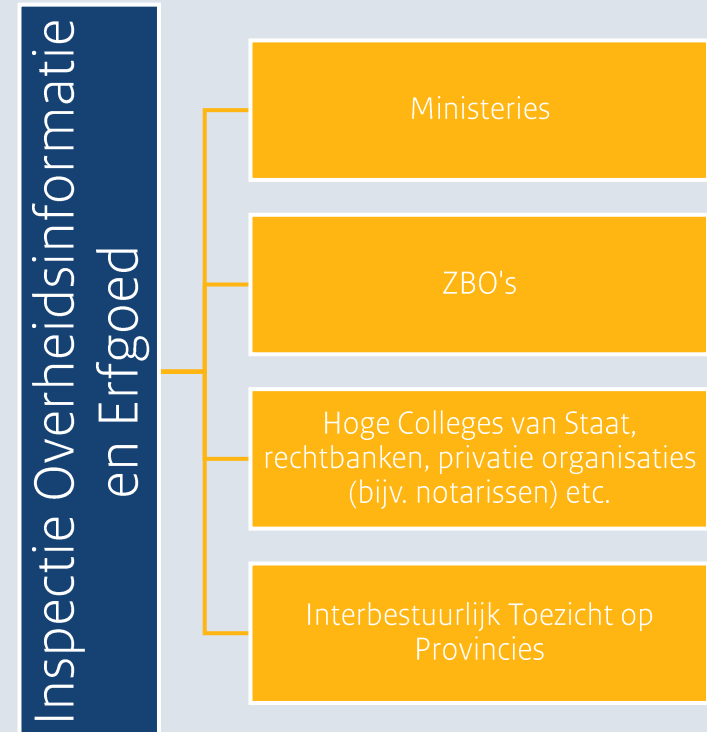
Net zoals voor Rijk:

- Uitbreiding toezicht naar overgebracht archief (b.v. onafhankelijke audit, peer review of als onderdeel van generiek interbestuurlijk toezicht provincies)

10 Toezicht en handhaving

- Inspectie overheidsinformatie en erfgoed houdt toezicht op Rijksoverheid
- Uitbreiding sancties:
 - *Aanwijzing*
 - *Last onder bestuursdwang*
 - *Last onder dwangsom*
 - *Bestuurlijke boete (amendement)*
- Meldplicht incidenten
- Uitbreiding toezicht naar overgebracht archief

4 Implementatieprogramma

Implementatie Programma Archiefwet (IPA)

- Implementatieprogramma Archiefwet is gestart per 1 januari 2026, loopt tot 2031
- Kleinschalig programma, gericht op versterken kennis en kunde organisaties. Totaal ca. 39 miljoen, o.a. naar RHC, ondersteuning en opleiding
- OCW met Nationaal Archief, BZK, Inspectie OE, VNG, IPO, UVW, KVAN (beroepsvereniging archivariissen), UVA, HVA, Reinwardt, LeerHuis

Strategie implementatie

- Geen extra middelen voor overheidsorganisaties om (digitale) achterstanden weg te werken. Archiefvormers, toezichthouders en archiefdiensten zelf verantwoordelijk
- Wel ondersteuning door kennisproducten, hulpmiddelen, voorlichting, kennissessies, nader uitgewerkte kaders en normen etc. Overheidsorganisaties krijgen tijd om over te stappen op de nieuwe regels
- Gebruiken zoveel mogelijk bestaande kanalen
- Incidenteel programmageld en structureel investeren in toezicht, selectieregister bij het NA, en het scholings- en onderwijsaanbod voor archief- en informatieprofessionals

Drie doelgroepen => drie programmalijnen

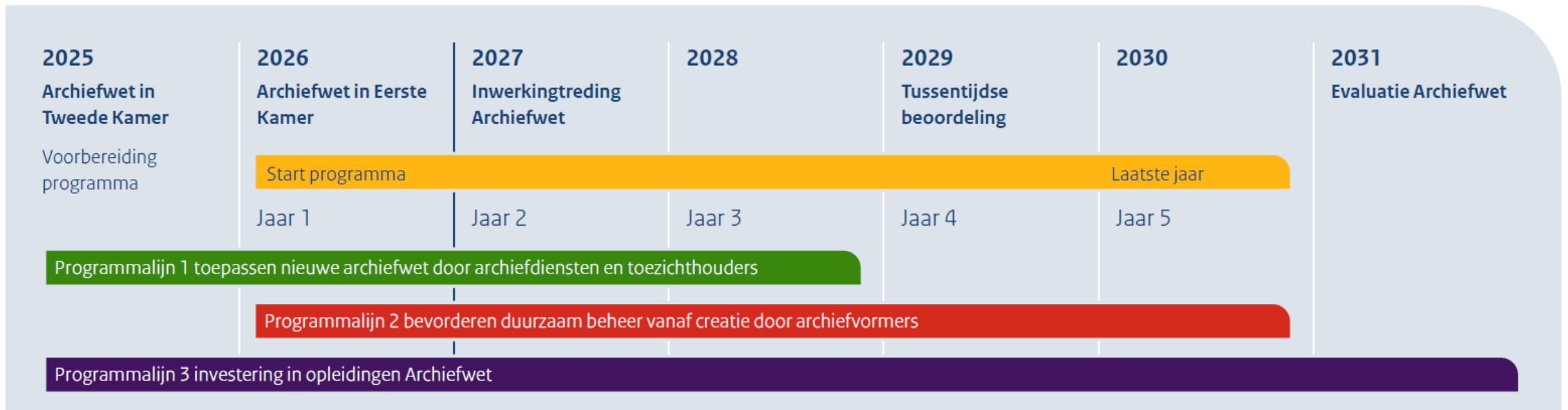
- Archiefwet geldt voor alle overheidsorganisaties, archiefdiensten en toezichthouders
 - Rijk en decentraal
-

Doelgroepen/ programmalijnen

1. Archiefdiensten en toezichthouders
2. Archiefvormers
3. Onderwijsgevendens

Tijdpad programmaliijnen

Mijlpalen: 2026 start programma, 2027 inwerkingtreding wet, 2029 tussentijdse beoordeling na 2,5 jaar, 2030 einde programma, 2031 evaluatie wet na 5 jaar

4 Producten en diensten

Programma overstijgend / algemeen

- Implementatieoverleg en stuurgroepen
- Algemene voorlichting / werkgroep communicatie
- Kennissessies
- Kennisbank, FAQ's
- Kenniscommunity Informatie & Archief (KIA)
- AW toets producten en diensten
- Helpdesk/ Dienstpostbus: archiefwet@minocw.nl

Tot 2031

P1

Doel: het toepassen van de gemoderniseerde Archiefwet door archiefdiensten en toezichthouders

- Convenant nieuwe samenwerking RHC's
- Nieuw proces aanvullende normen informatiebeheer OCW en BZK
- Aanpassen processen selectie (flexibilisering)
- Selectieregister bij het Nationaal Archief (overzicht en inzicht)
- Aanpassen / ontwerpen processen overbrenging, ontheffing, opschorting
- Invoeren nieuwe openbaarheidsregels bij archiefdiensten
- Opstellen nieuw toezichtkader Rijk en decentraal
- Inrichten nieuw proces meldplicht en IBT voor IOE

Gereed op 1 januari 2027, uitloop tot 2029

P2**Doel: het bevorderen van duurzaam beheer vanaf creatie door archiefvormers door kennis en toezicht**

- Kennisproducten duurzaam digitaal (beheerregels, informatieoverzicht)
- Aanpassen kennisproducten selectie
- Aanpassen kennisproducten samenwerkingsverbanden
- Hulpmiddelen aanstellen verplichte archivaris decentraal
- Beleidsonderzoek naar de staat van het decentraal toezicht
- Voorlichting over toezichtskader en meldplicht

Vanaf 2029 versterking toezicht en meer archivarissen decentraal

Doel: het investeren in opleidingen rond Archiefwet voor archivarissen en informatieprofessionals bij de overheid

- AMvB diploma-eis voor aangewezen archivarissen
- Stimuleren aanbod diplomaonderwijs (Reinwardt Academie)
- Stimuleren aanbod bij- en nascholing (Leerhuis bij Nationaal Archief)
- Meer duiding via Kennis- en competentieprofielen (KVAN)

Doorlopend

Vragen naar:

archiefwet@minocw.nl

